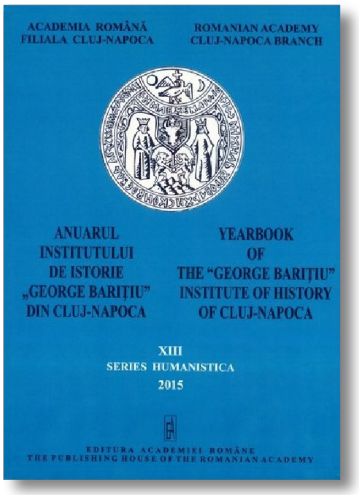

ISSN 1584-4404

Yearbook of the George Barițiu History Institute of Cluj-Napoca Series *Humanistica*

humanistica.ro

Evoluție și implicații ale fenomenului cerșetoriei în societatea românească contemporană

Carina Herbei

How to cite this article:
Herbei, Carina (2015) *Evoluție și implicații ale fenomenului cerșetoriei în societatea românească contemporană*, Yearbook of the George Barițiu History Institute of Cluj-Napoca, Series Humanistica, Vol. 13, pp. 59–71. DOI: 10.5281/zenodo.22966443

© 2015: The Publishing House of the Romanian Academy.
Humanistica Yearbook is published online since 2003.
Submit your article to Humanistica Yearbook: secretariat.dcsu@acad-cj.ro

EVOLUȚIE ŞI IMPLICAȚII ALE FENOMENULUI CERŞETORIEI ÎN SOCIETATEA ROMÂNEASCĂ CONTEMPORANĂ

Carina Herbei

Institutul de Istorie „George Barițiu" Cluj-Napoca,
Departamentul de Cercetări Socio-Umane

Abstract. *This paper aims to analyse the begging phenomenon from the perspective of the sociology of delinquency. We expound evolution and development of the concept of begging, through the time and social circumstances in Romania, from the perspective of the criminal law incrimination, and also through its perception at the population level in our country. A quantitative and qualitative valuation of the begging phenomenon proves that it has become a great challenge to the Romanian society: the beggars are of all types and the forms of manifestation are complex and extensive.*

Keywords: *beggar, begging phenomenon.*

Filosoful grec Diogene din Sinope (412–322 î.e.n.) s-a străduit să exemplifice cu modul său de viață ascetic principiile curentului filosofic al cărui fondator este – cinismul –, ducând o existență la limita necesarului supraviețuirii şi afişând dispreț față de convențiile şi principiile societății sale. Se ştie că, rămas fără casă, şi-a improvizat o locuință într-un butoi, vara şi iarna purta aceeaşi haină, cerşea pentru a mânca şi îi batjocorea mereu pe orăşeni pentru modul lor de viață (Diogenes Laertios, traducere din 1997).

De-a lungul istoriei creştinismului, se observă că biserica predica faptul că bogăția ar fi un obstacol în calea mântuirii, că cei săraci trebuie ajutați pentru ca, în acest fel, binevoitorilor să li se şteargă din păcate: „Cine are milă de sărac împrumută pe Domnul şi El îi va răsplăti binefacerea." (*Vechiul Testament*, *Pildele lui Solomon*, cap. 19, 17, din *Biblia sau Sfânta Scriptură*[1]). Aceasta în timp ce, în realitate, cerşetoria era asociată cu ideea de mizerie materială, fizică, şi era privită cu dispreț şi cu dezgust.

Literatura secolelor trecute expune imaginea cerşetorului care nu trezeşte atât sentimente de simpatie, cât de ostilitate, de silă, chiar ură, şi aceasta deoarece,

[1] Ediție din 1988, de la Bucureşti, a Editurii Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

An. Inst. de Ist. „G. Barițiu" din Cluj-Napoca, Series Humanistica, tom. XIII, 2015, p. 59–71

sănătoşi sau infirmi, de multe ori doar simulând mizeria, suferința sau infirmitatea, cerşetorii şi cei asimilați lor, precum vagabonzii periculoşi, pungaşii şi asasinii, invadau bisericile şi tulburau slujbele religioase prin comportamente zgomotoase, necuviincioase. Începând cu secolul al XV-lea, în toată Europa cerşetoria devenise o profesiune, cerşetori inculpați în cazul multor crime fiind membri ai unor bande bine organizate. Printre pedepsele aplicate pentru asemenea fapte de cerşetorie, în acea perioadă istorică, se numărau biciuirea, condamnarea la stâlpul infamiei sau trimiterea la muncă forțată pe galere.

În secolul al XVIII-lea, Cesare Beccaria aduce o importantă contribuție la transformarea radicală a legilor penale prin anticiparea dreptului penal modern cu lucrarea sa *Despre infracțiuni şi pedepse* (Beccaria, 1764/1965). În capitolul dedicat inactivității sociale, autorul atacă în termeni nu prea limpezi trândăvia, lenea: „Guvernele înțelepte nu îngăduie, în sânul muncii şi al iscusinței, inactivitatea socială. Numesc socială acea inactivitate care nu aduce societății vreo contribuție fie prin muncă, fie prin avere; care, venerată de oamenii de rând cu admirație prostească, e privită de cel înțelept cu compătimire disprețuitoare față de ființele care îi sunt victimă; [...], ci legile trebuie să hotărască ce inactivitate va fi sancționată." (Beccaria, 1764/1965, p. 76–77).

Deşi majoritatea cerşetorilor au fost victimele societății, de-a lungul istoriei au fost prevăzute pedepse aspre pentru ei. Fiind însă un fenomen legat de însăşi structura societății, legile penale se dovedesc de multe ori ineficace.

Codul Penal al României, în vigoare până la data de 1 februarie 2014 (*Codul penal şi Codul de procedură penală*, 2012), incrimina cerşetoria în cadrul infracțiunilor ce aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială (*Partea specială. Titlul IX. Infracțiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială*. *Capitolul IV. Alte infracțiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială*). Infracțiunea de cerşetorie, prevăzută în art. 326 *C. pen.*, era considerată „fapta persoanei, care, având capacitatea de a munci, apelează în mod repetat la mila publicului, cerând ajutor material" (*Codul penal şi Codul de procedură penală*, 2012). Aşadar, orice persoană care avea capacitatea de a munci trebuia să-şi procure mijloacele de existență prin muncă, exploatarea sentimentelor de milă ale altora constituind o formă de parazitism social, care aducea o gravă atingere relațiilor de conviețuire socială. Latura obiectivă a acestei infracțiuni consta în a apela, în mod obişnuit, la mila publicului, cerând ajutor material. Apelarea la mila publicului însemna a se adresa unei mase nedeterminate de persoane, într-un mod susceptibil de a trezi un sentiment de milă, iar cererea de ajutor material putea fi explicită sau implicită şi făcută prin orice mijloace (oral, scris, prin gesturi ş.a.), legiuitorul nefiind interesat dacă această cerere a fost sau nu satisfăcută. Latura subiectivă a infracțiunii de cerşetorie consta în intenția directă de a trăi fără muncă, pe seama celorlalți, creându-se astfel terenul favorabil altor manifestări antisociale. Această faptă, expresie a degradării simțului moral, era considerată ca reprezentând o stare de pericol pentru relațiile sociale, iar incriminarea asigura combaterea ei şi prin

mijloacele dreptului penal. Sancțiunea prevăzută pentru infracțiunea de cerșetorie era pedeapsa închisorii de la o lună la 3 ani (Loghin & Toader, 1996, p. 594–596; Nistoreanu et al., 1999, p. 605–607).

Odată cu intrarea în vigoare a noului *Cod penal* (*Noul Cod penal*, 2014), este incriminată de legea penală doar exploatarea anumitor categorii de persoane vulnerabile în vederea practicării cerșetoriei. În *Partea Generală, Titlul X. Înțelesul unor termeni sau expresii în legea penală*, legiuitorul reglementează, în art. 182 lit. d, că prin exploatarea unei persoane se înțelege „obligarea la practicarea cerșetoriei". În *Partea Specială* a *Codului penal*, în cadrul *Titlului I. Infracțiuni contra persoanei*, *Capitolul VII. Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile*, sunt incriminate două tipuri de infracțiuni săvârșite în scopul de exploatare a cerșetoriei. Art. 214 alin. 1 *C. pen.* descrie infracțiunea de exploatare a cerșetoriei ca reprezentând „fapta persoanei care determină un minor sau o persoană cu dizabilități fizice ori psihice să apeleze în mod repetat la mila publicului pentru a cere ajutor material sau beneficiază de foloase patrimoniale de pe urma acestei activități". Pedeapsa prevăzută pentru comiterea acestei infracțiuni este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda. În cazul unor împrejurări agravante, care se referă la calitatea subiectului activ al infracțiunii – dacă fapta este săvârșită de părinte, tutore, curator sau de către persoana care are în îngrijire pe cel care cerșește – (art. 214 alin. 2 lit. a *C. pen.*) și la constrângere (art. 214 alin. 2 lit.b *C.pen*.), fapta descrisă în alin. 1 se pedepsește cu închisoarea de la 1 la 5 ani. De asemenea, art. 215 *C. pen*. reglementează infracțiunea de folosire a unui minor în scop de cerșetorie, pedepsind cu închisoarea de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă „fapta majorului, care având capacitatea de a munci, apelează în mod repetat la mila publicului, cerând ajutor material, folosindu-se de prezența unui minor".

Deoarece, așa cum am arătat anterior, conform *Codului penal* în vigoare constituie infracțiune doar fapta de exploatare a cerșetoriei, cerșetorii nu mai sunt sancționați penal pentru fapta de a apela în mod repetat la mila publicului, chiar dacă au capacitatea de a munci. Cerșetoria constituie în prezent o contravenție și este reglementată de *Legea 61/1991 republicată pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice* (2014). Astfel, conform art. 2 pct. 3, constituie contravenție „apelarea, în mod repetat, la mila publicului, de către o persoană aptă de muncă, precum și determinarea unei persoane la săvârșirea unor astfel de fapte".

Fenomenul cerșetoriei are o istorie îndelungată în lume, iar în ceea ce privește România, din perspectiva timpului, o evaluare cantitativă și calitativă a acestuia ne dovedește că, până în urmă cu 25 de ani, puținele statistici privind criminalitatea aparentă (descoperită) indică o rată extrem de scăzută a infracțiunilor care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială. Dispunem, de altfel, și de extrem de puține date privind ponderea infracțiunii de cerșetorie în volumul global al criminalității. O analiză statistică desfășurată pe o perioadă de 5 ani (1 ianuarie 1988 – 1 ianuarie 1993) a permis o evaluare a fenomenului criminalității aparente

în primii ani ai perioadei de tranziție – 1990, 1991, 1992 – prin comparație cu evoluția sa în sistemul totalitar anterior (Brezeanu, 1994). Analiza a fost realizată pe grupe de infracțiuni care, prin natura şi ponderea lor în volumul global al criminalității respectivei perioade, indicau un grad sporit de pericol social. În ceea ce privește infracțiunile care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială, cu referire în mod specific la infracțiunile de cerşetorie şi vagabondaj, s-a constatat că acestea au înregistrat o evoluție mai mult decât curioasă: în 1991 au fost împreună 6 infracțiuni dintr-un total de 139290 de infracțiuni constatate în acel an, având în vedere că aceste două tipuri de infracțiuni, tot împreună, au fost în număr de 24 în 1988, 71 în 1989 şi 27 în 1990. Se punea întrebarea: ce anume a determinat constatarea şi recunoaşterea unui număr de doar 6 infracțiuni de acest tip la nivelul întregii țări, când fenomenul era deja vizibil pentru cetățeni la tot pasul? Peste încă un an, adică în 1992, ponderea cumulată a celor două infracțiuni era de 3 infracțiuni din 787 infracțiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială şi din totalul de 144750 infracțiuni constatate în acel an pe teritoriul României. În timp ce se înregistra o creştere însemnată a criminalității în perioada 1990–1992 (o medie de 119015 infracțiuni pe an, reprezentând o creştere de 265% față de perioada precedentă de doi ani), şi infracțiunile care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială (un număr de 2253 în 3 ani, reprezentând o medie de 750 infracțiuni pe an) înregistrează o creştere de peste două ori în raport cu perioada anterioară 1988–1989. Aceste cifre, care reprezentau criminalitatea descoperită, erau şi în acea perioadă departe de starea reală a fenomenului. Una dintre concluziile desprinse în studiul prezentat a fost că prin ignorarea acestui gen de infracțiuni „se riscă amplificarea unui climat moral care să anihileze aspectul inhibitiv care l-ar putea aduce sancționarea persoanelor implicate în acest fel de infracțiuni şi, ca urmare, inversarea modelelor de comportament în societate" (Brezeanu, 1994, p.174–175).

În anii care au urmat studiului menționat, s-a dovedit că această concluzie, prezentată mai sus, s-a confirmat. Cerşetoria s-a transformat într-o mare provocare adresată societății româneşti. Cerşetorii sunt de toate tipurile: sănătoşi sau invalizi ori simulanți ai unei invalidități, minori sau tineri ori vârstnici, bine îmbrăcați sau foarte sărăcăcios înveşmântați, cu poveşti simple sau complexe despre o nevoie de ajutor reală sau imaginară; unii sunt liniştiți, aproape timizi, alții sunt mai zgomotoşi, mai agresivi, urmând oamenii până în scara blocurilor ori agresându-i verbal atunci când nu le este satisfăcută cererea, însă majoritatea cer semenilor un singur lucru: bani. Sunt mereu prezenți, cu predilecție în marile oraşe, unde pot fi întâlniți în special în zonele centrale, în piețe, în gări, lângă sau în biserici, în zonele complexelor sau campusurilor studențeşti.

În ultimii ani, autoritățile insistă, prin intermediul mass-media şi al unor acțiuni şi programe desfăşurate pe plan local, să explice cetățenilor că nu este bine să le dea bani cerşetorilor, ci să contribuie la eradicarea fenomenului prin sesizarea autorităților, la numere speciale de telefon, despre cerşetorii văzuți în anumite zone (Codruț, 2014; „Cerşetoria ia amploare în Cluj", 2013). În acest sens, de exemplu,

în Timişoara, primarul Nicolae Robu afirma: „Eu nu cred că este în regulă să dăm bani cerşetorilor, pentru că îi încurajăm să vină în Timişoara. Dacă se duce vestea că în Timişoara se pot câştiga bani din cerşit, atunci ei vor veni de pretutindeni. Biserica ar trebui să îi ia în cămine, să le construiască spații de îngrijire." (Deaconescu, Hojda & Ilas, 2012). Biserica îndeamnă însă oamenii la compasiune față de această categorie de persoane, continuând astfel ca prin morala creştină să contribuie la extinderea fenomenului. Reprezentanți ai bisericii justifică atitudinea acestor năpăstuiți ai societății prin prea uzitata expresie „situația grea prin care trece țara noastră". Astfel, tot din Timişoara, preotul Marius Florescu afirmă:

> Biserica îndeamnă mereu credincioşii să ajute pe cât le stă în putință pe cei care au mai puțin decât au ei, să dea din puținul lor, dar trebuie mare discernământ, să se gândească dacă într-adevăr persoanele respective chiar beneficiază de pe urma ajutorului. (Deaconescu, Hojda & Ilas, 2012)

Cât despre ajutorul concret de care ar avea nevoie cerşetorii din partea unor instituții „specializate în ajutorare", acelaşi reprezentant al Bisericii afirmă:

> Avem instituții de îngrijire pentru copii şi bătrâni. Nu este o implicare în privința cerşetorilor, nu avem proiecte care să privească acest fenomen. În Timişoara avem 20 de cantine unde oamenii nevoiaşi pot să primească hrană, dar nu avem în plan să alocăm fonduri pentru cerşetori. (Deaconescu, Hojda & Ilas, 2012)

În multe regiuni ale României, dintre care vom avea în vedere în cele ce urmează, pentru perioada anilor 2010–2014, județele Arad, Cluj şi Timiş, se observă că poliția locală organizează acțiuni susținute de depistare a persoanelor care apelează la mila publică şi a persoanelor fără adăpost.

Arad

- În anul 2010 pe raza municipiului Arad au fost identificate 86 de cazuri de persoane surprinse că apelau la mila publicului în mod repetat. În anul respectiv, 24 de cazuri au fost sancționate cu amendă, iar pentru 42 de cazuri s-a aplicat avertismentul (Informații oferite de către Poliția Locală Arad, Biroul Comunicare, Evidență Procese-Verbale).
- De-a lungul anului 2011, au fost identificate 102 persoane surprinse la cerşit pe raza municipiului Arad. Pentru 36 de persoane au fost aplicate amenzi, iar 66 de cazuri au fost sancționate cu avertisment. (Informații oferite de către Poliția Locală Arad, Biroul Comunicare, Evidență Procese-Verbale).
- La 1 septembrie 2011, Poliția Locală Arad, în parteneriat cu alte instituții, a demarat proiectul *Spune NU cerşetoriei!* („Spun Nu cerşetoriei printr-un proiect", 2011), care are ca moto un citat al lui Honoré de Balzac, „Feriți-vă de cerşetori. Adevărata sărăcie nu iese pe stradă." Proiectul a fost inițiat

pentru informarea şi conştientizarea opiniei publice cu privire la urmările acordării de sume de bani persoanelor care practică cerşetoria, îndeosebi în intersecţii şi în zonele aglomerate, iar scopul declarat a fost reducerea numărului persoanelor care recurg în mod repetat la mila publică. În vederea atingerii obiectivelor proiectului, au fost tipărite şi împărţite în intersecţiile din oraş şi în locuri aglomerate pliante cu un conţinut care să atragă atenţia asupra imaginii pe care cerşetorii o creează Aradului şi asupra efectelor acordării de bani acestora. Au fost desfăşurate acţiuni de responsabilizare a elevilor în ceea ce priveşte fenomenul cerşetoriei, prin prezenţa poliţiştilor locali în sălile de clasă şi prin discuţii libere cu aceştia („Spun Nu cerşetoriei printr-un proiect", 2011). Împreună cu instituţiile partenere în proiect, s-au prevăzut desfăşurarea unor razii şi adoptarea anumitor măsuri sociale pentru a determina scăderea numărului de cerşetori. De asemenea, au fost publicate în presa locală articole şi materiale care să aducă la cunoştinţa populaţiei mesajul proiectului, iar posturile de radio şi televiziune locale au difuzat spoturi publicitare în vederea atragerii atenţiei asupra cerşetoriei. Pentru a putea controla fenomenul cerşetoriei, au fost create baze de date cu persoanele care apelează în mod repetat la mila publică în Arad şi cu zonele în care aceste persoane activează.

- În anul 2012 s-au realizat 149 de identificări de persoane surprinse la cerşit, procedându-se la sancţionarea contravenţională a 52 de persoane şi la cea cu avertisment pentru alte 97 de persoane. (Informaţii oferite de către Poliţia Locală Arad, Biroul Comunicare, Evidenţă Procese-Verbale).
- Pe parcursul anului 2013, pe raza municipiului Arad au fost depistate 192 de persoane care apelau în mod repetat la mila publicului. Din aceste cazuri identificate, pentru 133 s-a dispus sancţionarea contravenţională. De asemenea, în acest an au fost 159 de cazuri soluţionate cu avertisment. (Informaţii oferite de către Poliţia Locală Arad, Biroul Comunicare, Evidenţă Procese-Verbale).
- În primul trimestru al anului 2014 au fost identificate 99 de persoane surprinse la cerşit, dintre care 54 au fost soluţionate cu amendă, iar 45 cu avertisment (Informaţii oferite de către Poliţia Locală Arad, Biroul Comunicare, Evidenţă Procese-Verbale).

Cluj-Napoca

- În perioada 2010–2013, poliţiştii locali au acţionat zilnic pentru depistarea persoanelor care apelează la mila publicului şi au efectuat 494 de acţiuni ample privind limitarea cerşetoriei pe raza municipiului, identificând 7648 persoane care cerşeau ocazional sau permanent. Persoanele cu domiciliul pe raza municipiului Cluj-Napoca au fost conduse la Adăpostul de găzduire temporară de pe str. Oaşului nr. 298, iar cele cu domiciliul în alte localităţi au fost îndrumate spre adresele de domiciliu. De asemenea, în aceeaşi perioadă

au fost încheiate 2349 de procese verbale de constatare a contravenției, pentru apelare la mila publicului. (Informații oferite de către Direcția Poliția Locală din cadrul Primăriei Cluj-Napoca, Biroul Mass-media).

- De la începutul anului până la sfârșitul lunii iulie 2013, Poliția Locală Cluj-Napoca a aplicat 308 de amenzi oamenilor străzii, persoanelor fără un domiciliu stabil, dar și celor care consumă alcool în spațiul public. Purtătorul de cuvânt al Primăriei Cluj-Napoca, Oana Buzatu, afirma: „Primăria Cluj-Napoca a dat peste 300 de amenzi persoanelor care nu au domiciliu stabil. Circa 200 de amenzi au fost aplicate pentru cerșetorie (…).” („Cerșetoria ia amploare în Cluj”, 2013).
- În luna iulie 2014, Consiliul Local al municipiului Cluj-Napoca a avizat desfășurarea unei campanii de prevenire și combatere a fenomenului cerșetoriei pe raza orașului, prin realizarea a 50 de panouri indicatoare, 100 de afișe și 50.000 de stickere cu mesaje de prevenire și combatere a cerșetoriei. Au fost aprobate și amplasarea indicatoarelor în zonele deja identificate ca fiind intens populate de cerșetori, distribuirea afișelor către reprezentanții Companiei de Transport Public pentru a fi amplasate în mijloacele de transport în comun, precum și distribuirea stickerelor către cetățenii clujeni.

Timișoara

- În anul 2010, în vederea asigurării și respectării normelor de conviețuire socială, la nivelul municipiului Timișoara și îndeosebi în Centrul Istoric, Poliția Locală a organizat acțiuni cu supraveghere de la distanță cu aparate optice și agenți comunitari în ținută civilă, patrulări auto, moto și pedestre în scopul asanării acestor zone de elemente parazitare, cerșetori, spălători de parbrize, precum și pentru prevenirea infracționalității stradale și a faptelor contravenționale (Consiliul Local al Municipiului Timișoara. Direcția Poliției Locale, 2012). De-a lungul acestui an au fost identificate și sancționate contravențional 245 de persoane apte de muncă, care apelau în mod repetat la mila publicului, și au fost îndrumate spre locurile de domiciliu 394 de persoane. Față de cei 42 de minori depistați în mod repetat în locurile unde se comit frecvent acte de cerșetorie, s-a luat măsura predării la Serviciul Primire în Regim de Urgență Pentru Copiii Străzii din Timișoara.
- În anul 2011 au fost identificate și sancționate contravențional 214 persoane apte de muncă, care apelau în mod repetat la mila publicului, și au fost îndrumate spre locul de domiciliu 608 persoane care nu-și justificau prezența în municipiul Timișoara, iar 83 de minori lipsiți de supravegherea părinților au fost predați Centrelor Speciale de Ocrotire și Educare (Consiliul Local al Municipiului Timișoara. Direcția Poliției Locale, 2012).
- Conform *Raportului privind evoluția organizatorică și rezultatele obținute în anul 2012 de către Direcția Poliției Locale Timișoara* (Consiliul Local al Municipiului Timișoara. Direcția Poliției Locale, 2013):

> În primul semestru al anului 2012, au fost identificate 540 de persoane care nu-şi puteau justifica prezența pe raza municipiului Timişoara, din care 268 au fost îndrumate spre locul de domiciliu şi 272 au fost sancționate contravențional, pentru practicarea activităților de apelare la mila publicului pe raza municipiului Timişoara, iar în cazul a 60 de minori lipsiți de supravegherea părinților s-a luat măsura internării în centre speciale (p. 5).

În semestrul al doilea al anului 2012, Conducerea Poliției Locale Timişoara a luat măsura constituirii unei echipe operative, care „a acționat începând cu data de 15.06.2012, zilnic, în baza Planurilor de acțiune, în locurile frecventate de persoane care practicau cerşetoria şi vagabondajul, reuşind să depisteze 2199 de persoane, care au fost conduse la sediul Direcției Poliției Locale Timişoara" (p. 5). Pentru toate aceste persoane s-a procedat la identificarea, fotografierea, întocmirea fişelor personale şi predarea acestora către Serviciul Public de Asistență Socială. „În 360 cazuri s-au solicitat de la Primăriile de domiciliu ale acestora, anchete sociale din care în marea majoritate s-a comunicat că persoanele respective nu mai locuiesc acolo, fiind plecate în locuri necunoscute" (p. 5).

De asemenea, tot în vederea combaterii fenomenului de cerşetorie, pe raza municipiului, au fost confecționate şi amplasate, în 14 intersecții din oraş, panouri cu texte anticerşit („Azi cerşetor, mâine agresor! Îți doreşti asta?"), s-au realizat şi distribuit în centrele comerciale, în piețele principale şi cu ocazia evenimentelor care au avut loc în municipiu, peste 5000 de flyere anticerşetorie şi s-a desfăşurat o campanie incisivă de mediatizare în presă a activităților de acest gen.

Față de persoanele depistate, în 1056 cazuri s-a luat măsura îndrumării spre locul de domiciliu, 904 au fost sancționate contravențional conform Legii 61/1991 republicată, iar în cazul a 239 de minori s-a luat măsura internării în centrele speciale. Totodată, s-a solicitat Poliției Municipiului Timişoara să procedeze la amprentarea acestor persoane, iar în baza protocolului încheiat cu Brigada de Combatere a Criminalității Organizate a Județului Timiş, au fost comunicate acestei instituții datele de identificare a persoanelor depistate.

- Conform *Raportului privind evoluția organizatorică şi rezultatele obținute în anul 2013 de către Direcția Poliției Locale Timişoara* (Consiliul Local al Municipiului Timişoara. Direcția Poliției Locale, 2014):

În anul 2013, conducerea Poliției Locale Timişoara a luat măsura constituirii unei echipe operative, care a acționat zilnic, pe două schimburi şi ori de câte ori s-a impus, conform Planurilor de acțiune, în locurile frecventate de persoane care practicau cerşetoria şi vagabondajul, reuşind să depisteze 3169 de persoane care nu-şi puteau justifica prezența pe raza municipiului, care au fost conduse la sediul Direcției Poliției Locale Timişoara, procedându-se la identificarea, fotografierea, întocmirea fişelor personale şi predării lor către Serviciile Publice de Asistență Socială, în vederea soluționării problemelor acestora în condițiile legii. Datele persoanelor identificate au fost comunicate atât Poliției Municipiului Timişoara, cât şi Brigăzii de Combatere a Criminalității Organizate a Județului Timiş, în baza

protocoalelor încheiate cu aceste instituții. Din totalul persoanelor identificate, 2032 au fost îndrumate spre locul de domiciliu și 1137 au fost sancționate contravențional pentru practicarea activităților de apelare la mila publicului pe raza municipiului. În cazul a 266 de minori lipsiți de supravegherea părinților și a autorității tutelare, s-a luat măsura internării în centre speciale.

- Pentru prima jumătate a anului 2014, conform articolului numărul cerșetorilor din Timișoara a crescut cu o treime. Cum poți sesiza autoritățile (Codruț, 2014):

> În urma acțiunilor întreprinse, s-a constatat că în primele șase luni ale acestui an au fost depistați în stradă un număr de 976 cerșetori și persoane fără adăpost, cu 315 mai mulți decât în aceeași perioadă a anului trecut, număr care crește în special în perioada de vară. Deși numărul de minori depistați în stradă a scăzut, a crescut simțitor cel al adulților (§ 1).

- În continuare, în județul Timiș, polițiștii locali monitorizează fenomenul cerșetoriei, înregistrând în baza de date persoanele depistate în stradă și întocmindu-le fișe personale, după ce sunt duse la sediul Poliției Locale. Pe raza municipiului Timișoara, începând cu anul 2012, se pare că moto-ul acțiunilor Poliției Comunitare Locale îndreptate în direcția eradicării cerșetoriei a devenit „să adunăm cerșetorii de pe străzi până obosesc", așa cum a declarat primarul Nicolae Robu (Strugariu, 2012):

> Am cerut Poliției Locale să acționeze cu insistență împotriva cerșetorilor și să îi facă până la urmă să obosească, să înțeleagă că Timișoara nu este un loc bun de cerșit, să caute altele unde sunt mai lăsați în pace. […] Ei se reîntorc pe străzi, dar la un moment dat cineva obosește într-o astfel de confruntare, poliție – cerșetori, și polițiștilor le-am spus că ei n-au voie să obosească niciodată, că trebuie să se ocupe de cerșetori până când aceștia vor obosi și vor pleca văzând că nu-i un loc bun, că nu le iese nimic, pentru că până la urmă ei trag linia în fiecare zi, ei și câteodată mulți care sunt în spatele lor și care știm bine că îi folosesc pentru a le aduce venituri. Vor vedea că nu e o activitate profitabilă în Timișoara și vor căuta locuri mai adecvate pentru astfel de afaceri (§ 4).

Fenomenul cerșetoriei a căpătat o deosebită amploare, înregistrând în ultimii ani atât o creștere în plan cantitativ, cât și o dezvoltare în ceea ce privește formele de manifestare. Cerșetoria a devenit de fapt o afacere prosperă. Există în prezent o cerșetorie voluntară, individuală, mai mult sau mai puțin organizată, practicată de persoane în mod singular, pentru câștigarea unor mijloace minime de trai sau pentru îmbunătățirea condițiilor de viață, în cazul celor care dețin de fapt mijloacele minime de subzistență, însă nu sunt mulțumite cu acestea. Mai există și forma organizată de exploatare a semenilor prin cerșetorie, realizată de un singur individ sau de un grup organizat de indivizi. Și, din păcate, în ultimii ani s-a dezvoltat extrem și traficul de persoane în scopul obligării la cerșetorie. Toate aceste fenomene sunt similare și în același timp diferite. În special ultimul tip, cel

al traficului de persoane, este extrem de greu de cuantificat, de identificat şi dovedit şi, totodată, de diferenţiat de celelalte forme de cerşetorie, tocmai din cauza acestor similitudini.

Raportul *ILO* (*International Labour Organization*) din 2012 privind traficul de persoane estimează că aproximativ 313.500 de oameni din lumea întreagă au fost identificaţi ca fiind traficaţi în scopul cerşetoriei. La nivel naţional, anual, aproximativ 10% din totalul victimelor identificate devin victime ale traficanţilor de persoane în scopul obligării la practicarea cerşetoriei (Ungureanu, Tamaş, Moise, Preduţ & Medvichi, 2013). Din observaţiile prezentate de autorii acestui studiu se desprind următoarele:

- majoritatea victimelor provin din medii sărace, sunt marginalizate din punct de vedere socio-economic;
- există un nivel scăzut de informare în rândul publicului larg cu privire la exploatarea prin cerşetorie ca formă a traficului de persoane;
- este necesară o specializare a tuturor categoriilor de personal care pot intra în legătură cu victimele;
- parte dintre victime nu ştiu cui să se adreseze în cazul în care scapă din trafic;
- situaţia în care părinţii îşi exploatează prin cerşetorie propriii copii este foarte greu de dovedit;
- copiii, persoanele vârstnice, persoanele cu dizabilităţi şi persoanele de etnie romă sunt categoriile frecvent întâlnite în rândul victimelor traficului de persoane exploatate prin obligarea la cerşetorie.

Asociaţia Telefonul Copilului, Agenţia Naţională împotriva Traficului de Persoane şi Institutul pentru Cercetarea şi Prevenirea Criminalităţii din cadrul Inspectoratului General al Poliţiei Române au realizat un *Studiu privind cauzele cerşetoriei în rândul minorilor* (2013), în cadrul proiectului *Unde începe cerşetoria, se sfârşeşte copilăria*, cofinanţat de Ambasada Franţei la Bucureşti. Potrivit rezultatelor studiului, au fost indicaţi ca principali factori declanşatori ai deciziei de a cerşi: sărăcia, de către 85,4% dintre respondenţi; influenţa negativă a familiei sau lipsa de supraveghere a copiilor, de către 52,1% dintre respondenţi; câştigul uşor de bani, de către 28,1% dintre respondenţi; lipsa de implicare a şcolii, de către 14,6 % dintre respondenţi; 18,8% dintre respondenţi au indicat lipsa de implicare a autorităţilor locale. Peste jumătate dintre cei chestionaţi consideră că principalii beneficiari ai banilor câştigaţi în acest fel de către copii sunt părinţii, 38,7% cred că beneficiarii sunt persoanele străine care îi controlează pe minori şi îi forţează să cerşească, iar 17,7% dintre persoanele intervievate apreciază că minorii aleg singuri să ofere diferite prestaţii simple în schimbul unor sume de bani. Cu privire la mediul familial de proveniență al acestor minori, respondenţii din acest studiu indică: familii cu dificultăţi materiale – 67,7% dintre respondenţi; familii în care se consumă frecvent alcool – 18,3% dintre respondenţi; familii în care există violenţă domestică – 5,4% dintre respondenţi; familii obişnuite, dar care nu se

ocupă de copii – 4,3% dintre respondenți; familii în care părinții s-au separat – 3,2% dintre respondenți; centre de plasament – 1,1% dintre respondenți.

Inițiatorii proiectului au identificat, împreună cu autoritățile locale, anumite măsuri pentru a preveni și combate cerșetoria, măsuri ce se dorește a fi incluse într-un program strategic. În acest sens, 25,3% dintre reprezentanții autorităților locale au considerat că ar trebui acordat sprijin familiilor sărace, 22,1% au sesizat că ar trebui sancționați părinții care nu se ocupă de copii, 21,1% au cerut îmbunătățirea legislației, 12,6% au solicitat scoaterea copiilor din mediile familiale violente, 11,6% au cerut sporirea măsurilor pentru încurajarea dreptului copilului la educație, iar 7,4% au optat pentru o altă măsură (Asociația Telefonul Copilului, 2013).

Din perspectivă sociologică, cerșetoria, ca fenomen delincvențial, este atât o incapacitate de adaptare la mediu, cât și o formă de manifestare a conflictului dintre individ și valorile societății în ansamblul ei. Mărirea numărului populației din mediul urban *versus* scăderea celui din rural, izolarea indivizilor din orașele mari, relațiile sociale slabe, reducerea controlului familiei reprezintă câteva cauze ale delincvenței în general și ale cerșetoriei în special. Din punctul de vedere al psihologiei, fenomenul delincvenței în ansamblul său are ca idee principală faptul că delincvența se datorează incapacității de adaptare la mediu, din cauza unor tulburări de natură psihopatologică provocate de factori diverși. Cerșetoria ca fenomen delincvențial, social și antisocial este caracterizată de trăsături specifice, diferite de la o societate la alta, de la o zonă geografică la alta, diferențe care provin din condițiile socio-economice și culturale ale respectivei societăți, cât și din modalitatea de sancționare a acestui delict.

Într-o cercetare realizată în anul 2014, s-a determinat reprezentarea socială a cerșetorului, în rândul populației din România, utilizându-se eșantioane de participanți din județele Arad, Cluj și Timiș (Herbei, Văsar & Albu, 2014, p. 166–184). Termenul *sărac*, care a constituit nodul central, reflectă imaginea, care nu corespunde mereu realității, pe care cerșetorii doresc să o creeze pentru a inspira milă în vederea determinării oamenilor să le dea de pomană. De asemenea, termenul *cu dizabilități*, *bolnav* apare în cadrul reprezentării sociale, deoarece multe persoane sunt de părere că unii cerșetori disimulează dizabilități sau boli pentru a genera compasiune în vederea procurării de foloase materiale. Interesant este faptul că *lenea*, ca termen ales să descrie sentimentele și gândurile legate de *cerșetor*, nu este privită ca o caracteristică importantă a cerșetorilor.

Ca urmare a analizei acestor studii, programe și acțiuni de depistare și combatere a cerșetoriei, fenomen care are la bază unul dintre cele mai vechi comportamente care aduce atingere relațiilor privind conviețuirea socială, a căror desfășurare normală este pusă în pericol de procurarea mijloacelor de trai printr-o activitate parazitară, se dovedesc a fi îngrijorătoare mai ales ritmul de creștere, modificările în structura criminalității spre direcția marii criminalități și a violenței, dar în mod special percepția acestui fenomen la nivelul populației. O contribuție semnificativă la creșterea criminalității de acest tip o putem atribui și scăderii influenței instanțelor de control

social, a exigenţei opiniei publice privind asemenea încălcări ale normelor sociale şi legale, manifestându-se, de-a lungul timpului, o pasivitate generală faţă de încălcările de lege, ceea ce a condus la amplificarea acestui tip de criminalitate. Paralel cu impactul asupra societăţii româneşti a proceselor specifice economiei de piaţă, s-au dezvoltat categorii de persoane care au început să vadă în încălcarea normelor, în săvârşirea unor infracţiuni singura cale de rezolvare a problemelor lor de viaţă. În general, atitudinea faţă de muncă a suferit modificări în ultimii douăzeci şi cinci de ani, iar corelat cu o slăbire a normelor morale a condus implicit şi la alimentarea delincvenţei de acest tip. De asemenea, nu putem ignora faptul că, de-a lungul timpului, legislaţia a dat dovadă de insuficienţă, cadrul juridic nefiind mereu suficient de adaptat combaterii noilor forme de delincvenţă.

BIBLIOGRAFIE

Asociaţia Telefonul Copilului (2013, 18 iulie). *Proiectul unde începe cerşetoria se sfârşeşte copilăria la final*. Citit în 15 septembrie 2014 la http://www.telefonulcopilului.ro/arhiva-noutati?id=162.

Beccaria, C. (1965). *Despre infracţiuni şi pedepse*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică (lucrare apărută iniţială în 1764).

Brezeanu, O. (1994). Evoluţia criminalităţii în România în perioada 1988–1993 – Studiu statistic. În R.M. Stănoiu (coord.), O. Brezeanu & T. Dianu, *Tranziţia şi criminalitatea. Culegere de studii* (p. 36–180). Bucureşti: Editura Oscar Print, Seria Criminologie.

Cerşetoria ia amploare în Cluj (2013, 25 iulie). Citit în 15 septembrie 2014 la http://www.bzc.ro/cersetoria-ia-amploare-in-cluj-8197.

Codruţ,, L. (2014, 8 iulie). *Numărul cerşetorilor din Timişoara a crescut cu o treime. Cum poţi sesiza autorităţile*. Citit în 15 septembrie 2014 la http://www.pressalert.ro/2014/07/numarul-cersetorilor-din-timisoara-crescut-cu-o-treime-cum-poti-sesiza-autoritatile/

Codul penal şi Codul de procedură penală (2012). Bucureşti: Editura Hamangiu.

Consiliul Local al Municipiului Cluj-Napoca (2014, 15 iulie). *Hotărâre privind campania de prevenire şi combatere a fenomenului cerşetoriei pe raza municipiului Cluj-Napoca*. Citit în 15 septembrie 2014 la http://www.primariaclujnapoca.ro/userfiles/files/16%2820%29.PDF

Consiliul Local al Municipiului Timişoara. Direcţia Poliţiei Locale (2014, 28 ianuarie). *Raport privind evoluţia organizatorică şi rezultatele obţinute în anul 2013 de către Direcţia Poliţiei Locale Timişoara*. Citit în 25 iulie 2014 la http://www.polcomtim.ro/docraportari/Bilant2013.pdf.

Consiliul Local al Municipiului Timişoara. Direcţia Poliţiei Locale (2013, 28 ianuarie). *Raport privind evoluţia organizatorică şi rezultatele obţinute în anul 2012 de către Direcţia Poliţiei Locale Timişoara.* Citit în 25 iulie 2014 la http://www.polcomtim.ro/docraportari/bilant2012web.pdf.

Consiliul Local al Municipiului Timişoara. Direcţia Poliţiei Locale (2012, 1 septembrie). *Indicatori de performanţă – comparativi – 2010–2011*. Citit în 25 iulie 2014 la http://www.polcomtim.ro/docraportari/Indicatori%20de%20performanta-comparativi%202010%20-2011cu%20diferente.pdf.

Deaconescu, R., Hojda, M., & Ilas, Gh. (2012, 27 iulie). *Cerşetorii sunt ţinuţi pe străzi de timişoreni! Strategiile de alungare a vagabonzilor nu dau roade*. Citit în 25 iulie 2014 la http://www.opiniatimisoarei.ro/cersetorii-sunt-tinuti-pe-strazi-de-timisoreni-strategiile-de-alungare-a-vagabonzilor-nu-dau-roade/27/07/2012/

Herbei, C., Văsar, C., & Albu, M. (2014). *Reprezentarea socială a cerşetorului, în România*. În M. Albu (coord.), *Cercetări în psihologie şi ştiinţele educaţiei* (p. 166–184), vol. II. Cluj-Napoca: Editura Argonaut.

Laertios, D. (1997). *Despre vieţile şi doctrinele filozofilor* (C.I. Balmuş, traducător). Iaşi: Polirom (lucrare apărută iniţial în sec. III e.n).

Legea 61/1991 republicată pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice (2014, 7 februarie *Monitorul Oficial, Partea I*. (Nr. 96).

Loghin, O., & Toader, T. (1996). *Drept penal român. Partea specială*, Ediția a 2-a rev. și ad., București: Casa de Editură și Presă „Șansa" S.R.L.

Nistoreanu, Gh., Dobrinoiu, V., Boroi, A., Pascu, I., Molnar, I., & Lazăr, V. (1999). *Drept penal. Partea specială*, Ediția a 4-a, rev. și ad., București: Editura Europa Nova.

Noul Cod penal (2014). Ed. a 2-a. București: Editura Rosetti International.

Spun Nu cerșetoriei printr-un proiect (2011, 4 noiembrie). Citit în 25 iulie 2014 la http://www.aradon.ro/spun-nu-cersetoriei-printr-un-proiect/1007143

Strugariu, A. (2012, 29 iunie). *Planul primarului: să adunăm cerșetorii de pe străzi până obosesc*. Citit în 25 iulie 2014 la http://www.tion.ro/planul-primarului-sa-adunam-cersetorii-de-pe-strazi-pana-obosesc/1132484

Ungureanu, R. N. (coord.), Tamaș, A., Moise, A., Preduț, C., & Medvichi, C. (2013). *Studiu privind exploatarea prin cerșetorie în relație cu traficul de persoane*. Pitești: Editura Delta Cart Educational Citit în 25 iulie 2014 la http://antitrafic.gov.md/public/files/PIP_Studiu_cersetorie_romana_B5_17. 12.2013.pdf

Studiu privind cauzele cerșetoriei în rândul minorilor. (2013, 19 iulie). Citit în 25 iulie 2014 la http://www.stiriong.ro/ong/servicii-sociale/studiu-care-sunt-principalele-cauze-ale